

MEĐUKNJIŽEVNA KRITIKA (SLOVENSKE) KNJIŽEVNOSTI

Zvonko Kovač

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

UDK 821.163.6–1.09:82.09(497.5)

Članek na osnovi medliterarne kritike o književnosti in kritičke recepcije razpravlja o medliterarni kritiki nasploh in posebej v odnosu hrvaške medliterarne kritike do slovenske poezije. Medliterarno oz. medkulturno kritiko razumemo kot dejavnost v medkulturnem dialogu, ki lahko slovensko književnost osvetli z vidika sosednje, druge ali kakršnekoli tuje kulture.

medliterarna kritika, hrvaška in slovenska književnost, kritička recepcija, južnoslovenske književnosti

Based on intercultural literary studies and critical reception, the article addresses inter-literary criticism in general, and particularly with regard to Croatian intercultural criticism of Slovene poetry. Interliterary or intercultural criticism is seen as intercultural dialogue, which can illuminate Slovene literature from the perspective of a neighbouring, other, or any foreign culture.

interliterary criticism, Croatian and Slovene literature, critical reception, South Slavic literatures

Pojednostavljeno rečeno, u konstruktivnoj interkulturalnoj znanosti o književnosti, s naglaskom na interkulturalnu povijest književnosti te interkulturalnu interpretaciju (teorijske i metodološke aspekte novoga pristupa), uz vrlo razvijene oblike moderne interkulturalne didaktike, najmanje se do sad pisalo o mogućnostima (istraživanja) svojevrsne interkulturalne, međuknjiževne kritike, kao i o pojavnostima interkulturalne književnosti.

Proizašla iz iskustva nastave i proučavanja jedne nacionalne književnosti kao druge/strane, interkulturalna znanost o književnosti, kako se ona afirmirala na njemačkom jezičnom prostoru, ograničena je dosezima otvorene, interdisciplinarne nacionalne filologije poput suvremene germanistike, ali se još nije afirmirala kao alternativna književna znanost koja bi objedinjavala zadatke dviju ili više nacionalnih filologija iako su pojedine filologije, poput klasične ili romanske, slavenske ili južnoslavenske, poput indologije, tradicionalno bile koncipirane kao dvojezične ili višejezične, odnosno multikulturalne. Pri urušavanju filologije kao interdisciplinarne struke, njenom podjelom i često preoštrim razgraničavanjima na lingvističke ili književnoznanstvene discipline i stručnjake, kao da se nije dovoljno pazilo na pojedine slučajeve koji su zahvaljujući relativnom jedinstvu tradicionalnoga filološkoga pristupa

omogućavali stručnjacima da se prirodno kreću izvan prostora jednoga jezika ili jedne književnosti. Na taj način kao da se zagubio smisao ne samo širega filološkoga obrazovanja nego i širega predmetnog područja koje je ono pokrivalo.

Međutim, ako se interkulturalnost odnosi na konstelaciju susreta dvaju ili više subjekata koji u razmjeni konstituiraju relevantnu različitost, odnosno ako se u fenomenu interkulturalnoga opisuje međuprostor u kojemu čvrste granice nestaju, dapače u kojemu se računa na ono *inter*, između, onda bi koncepcija interkulturalne znanosti o književnosti mogla pridonijeti kako procesualnom i dijaloškom razumijevanju kulture tako i kritičkom odnosu prema pozicijama koje proizlaze iz etnički homogene kulture ili književnosti (Hofmann 2006: 12), a to znači i konstituiranju interkulturalne znanosti o književnosti na korpusu više srodnih književnosti među kojima su višestruke kulturne razmjene, prijelazi pisaca iz jedne u drugu kulturu, kao i kritički dijalozi naslijeđena ili nanovo stečena vrijednost.

Promotrimo li ovom prilikom kako je to djelovalo na razvoj književne kritike, uvidjet ćemo da je ona, možda i više negoli povijest književnosti, bila zavisna od kulture društava, njihovih specifičnih (ideoloških) normi u kojima je djelovala. Na hrvatsku književnu kritiku djelovale su i određene međuknjiževne zajednice kako su se one formirale sredinom devetnaestoga stoljeća, a bile su uvjetovane ili istovjetnom kulturno-konfesionalnom osnovom ili istovjetnim jezikom. Jedno je hrvatsku književnost, kao i slovensku, upućivalo na interkulturalni kontekst zapadnoslavenskih i srednjoeuropskih kultura, a drugo je hrvatsku književnost, a djelomično i slovensku – što bi se tek trebalo ponnije istražiti, orijentiralo prema srpsko-hrvatskom jezičnom i kulturnom području. Više negoli sama književnost, koja se stvarala s osloncem na stariju književnu tradiciju, kojoj je po tipu slična starija slovenska kultura, te s osloncem na novu jezičnu situaciju s »ilirskim jezikom« kao zajedničkim jezikom drugačije književne tradicije, tradicije drugačijega tipa kulture, koja se istom tek počela prilagođavati srednjoeuropskom kulturnom kontekstu, hrvatska je književna kritika od samoga početka imala naglašeno otvoren, međuknjiževni karakter. Ne samo zbog maloga broja književnih djela unutar vlastitoga nacionalnog kulturnog prostora, nego i zbog situacije da kao začetnika književne kritike imamo »stranca« iz tipološki istovjetne kulture – Stanka Vraza, koji se kao i hrvatska kultura u to doba upravo jezično prilagođava širem srednjejužnoslavenskom književnom polju, kao da je za duga desetljeća određen naglašeno međuknjiževni karakter domaće književne kritike.¹ Kao što je poznato, posebna je vrijednost slavenska komponenta Vrazove književne preporuke (Šicel 2004: 255–256), pri čemu je slovenska književnost bila prirodno privilegirana.² Već u Šenionu doba, a posebno kasnije, Franjo Marković pored visokih estetskih kriterija koje primjenjuje u svojim kritičkim prosudbama ne propušta priliku da hrvatsko književno interesno polje proširi podjednako na susjedne i na europske pisce.³

¹ Pored Stanka Vraza i jedan od suurednika – Ljudevit Vukotinović, u svom poznatom napisu *Tri stvari knjiženstva: Ukus, sloga, kritika*, zdušno se borio za svojevrsnu *slogu* tj. za slobodan kritički dijalog koji nas vodi k prosvjeti i posvajanju vrijednosti drugih kultura, ali na slavenskim osnovama. (Kolo III/1943: 132–34)

² Od prvoga broja *Kola* nalazi se niz priloga o slovenskim knjigama i kulturi.

U tom ranom razdoblju hrvatske književne kritike poseban je slučaj Antun Gustav Matoš, književno manje plodan Cankarev suvremenik, ali veoma agilan književni kritičar koji će posebno u odnosu prema francuskim i srpskim, ali i drugim europskim i slavenskim piscima, razviti naročito bogat oblik domaće međuknjiževne kritike, što će reći kritike koja s posebnom pažnjom prati susjedne ili strane pisce. Ono na što ovdje ciljamo jest Matoševo jasno iskazivanje *svojega*, svoje – bilo nacionalne, bilo ideološke, bilo poetičke i statusne *razlike*. Njegova potreba da uvijek jasno iskazuje svoje ili naše početno stajalište, da ga opisuje i otvoreno iznosi, da govori iz određene poetičke, nacionalne, osobne ili političke perspektive, neobično je aktualna vrijednost njegove – upravo – međuknjiževne kritike, što će reći one kritike koja u prvom redu izvještava iz strane ili druge ili naprosto susjedne književnosti, koja književno polje vlastitoga djelovanja proširuje u ime nacionalne kulture, pridobivajući i za nju dragocijenu otvorenost, koja je jedina zalag dinamičnosti i promjene, pa rekao bih i razvoja određene kulture.⁴

Matoš svojim osnovnim književnim djelom nije aktivno djelovao kao međukulturni pisac, poput njegovih suvremenika Ive Čipika ili Zofke Kveder, u nekom širem međuknjiževnom polju, bio je čvrsto usidren u hrvatsku književnu tradiciju i u hrvatstvo kakvo god ono bilo; premda je svojom kritikom i feljtonistikom računao na šire polje djelovanja. Utoliko je kao slučaj za interkulturno ili poredbeno proučavanje još i zanimljiviji, jer kao da zarana na polju svoje međuknjiževne kritike slijedi teorijske okvire suvremene hermeneutike: zadobiti interkulturnu kompetenciju, odnosno pomoći se interkulturne interpretacije može samo onaj koji aktivno sudjeluje u interkulturnom dijalogu, ne zanemarujući ishodišne pozicije svoje kulture, ali i obogaćujući je novim kvalitetama druge kulture. Put prema drugosti i prema drugim kulturama ne vodi preko nivelacije ili izjednačavanja horizonta očekivanja ili znanja o drugoj kulturi, nego prihvaćanjem tegobnoga dis-kurziranja oko razumijevanja određenoga teksta, kao i njegove nikada do kraja iscrpljene znakovnosti. Međukulturna dinamika Matoševe kritike to na najbolji način potvrđuje. Sličnih je primjera u hrvatskoj književnoj kritici kasnije bilo mnogo, mnoge je upravo Matošev primjer i nadahnjivao, poput Tina Ujevića, Antuna Šoljana ili Tonka Maroevića, a bilo je onih koji su književnu kritiku u širem međuknjiževnom polju prakticirali kao nešto samorazumljivo i takoreći bez razlikovanja, odnosno bez naglašavanja svoje ili piščeve drugosti, poput Igora Mandića ili Veselka Tenžere, Velimira Viskovića ili Zdravka Zime. Iz ovoga niza valjalo bi izdvojiti akademsku kritiku, koja se često miješala s književnom historiografijom, pa je utoliko bila više koncentrirana na pojedinu nacionalnu književnost, a za slučaj slovenske književnosti trebamo posebno istaknuti prevoditeljski ili kritički rad Jože Pogačnika, Marije Mitrović, Juraja Martinovića,

³ Posebno je zanimljiva Marjanovićeve analitička međuknjiževna kritika o Cankarevu romanu *Tujci*. (Opširnije, Kovač 2010: 18)

⁴ Npr. pišući o časopisu *Sutla*, koji treba donositi uzajamne radove Hrvata i Slovenaca, jer su mladi siti kukavnih koterija i »pravih književnika«, Matoš zaključuje da privoli li *Sutla* »na hrvatsko suradništvo slovenačke moderniste, otkrije li nam nove, nepoznate talente i dokaže li da se oko čisto beletrističnog programa može raditi zajednički bez ikakvih drugih koterijskih obzira, bit će dostojna pomoći svakog prijatelja naše lijepe knjige.« (Matoš u: Ujević 1955: 582)

Ivana Cesara i Krešimira Nemeca, koji su mnogo pridonijeli afirmaciji slovenske književnosti unutar šire jugoslavenske međuknjiževne zajednice.

Kritička recepcija slovenske književnosti među hrvatskim piscima i kritičarima imala je u raznim razdobljima svojih uspona i padova, ali je ostala konstanta aktivnoga zanimanja za određene književne i kulturne vrijednosti. Austrougarsko razdoblje s realizmom i modernom donijelo je intenzivniju suradnju koju je karakteriziralo institucionalno (bečka slavistika, zajednički časopisi i suradnja u nacionalnim časopisima), prijateljsko i srodnojezično-čitateljsko potpomaganje i razumijevanje. U razdobljima obje jugoslavenske države slovenska je književnost uz hrvatsku i srpsku književnost bila dio obrazovnoga procesa za nastavnike hrvatskoga ili srpskoga jezika i književnosti te je zbog toga prijevodna i kritička aktivnost bila usmjerena uglavnom na kanonska djela slovenske književnosti. Pa ipak, ne treba zaboraviti i one autore koji su u objema kulturama djelovali zahvaljujući dugogodišnjim međusobnim prijateljstvima, kao i na postojanje biliterarnih čitatelja koji su poznavali slovensku književnost, osobito poeziju, u originalu, pa ne treba o recepciji slovenske poezije suditi samo prema prijevodima. Dapače, uz izbore slovenske poezije, čak su se i antologije slovenske proze izdavale tek s rječnikom manje poznatih riječi, a slično su bile koncipirane i gimnazijske čitanke, sa slovenskim izvornim tekstovima; kao da se htjelo potaknuti učenike na makar pasivno poznavanje slovenskoga jezika. Ovdje ne trebamo prešutjeti činjenicu da su čak i brojniji prijevodi i intenzivnija međuknjiževna kritika dolazili i iz drugih jugoslavenskih kulturnih središta, od Banja Luke i Sarajeva do Novoga Sada i Beograda, pa je za kritičku recepciju slovenske književnosti toga doba karakteristična međuknjiževna kritika koja se obraćala kako užem domicilnom tako i širem književno-komunikacijskom području. Osobno smatram to razdoblje zlatnim razdobljem recepcije slovenske poezije, posebno unutar središnjega južnoslavenskog kulturnog prostora, što je blagotvorno djelovalo na njezin razvoj.

U razdoblju nakon razdruživanja i osamostaljenja Slovenije i Hrvatske autori iz slovenske književnosti u Hrvatskoj uglavnom gube status školske lektire, ostaju samo Prešeren kao obavezan i Cankar kao izborni pisac, ali se ipak dosta intenzivno prevode mnogi suvremeni slovenski autori.⁵ Iako se ne možemo pohvaliti sustavnošću u prevođenju ili obnovi prijevoda slovenskih klasika, pojava prevoditelja poput Luke Paljetka, Mirjane Hećimović, Ede Fičora i Jagne Pogачnik, koja se bavi i književnom kritikom, pa često piše i o slovenskim autorima, pridonijela je da pored pojedinačnih djela danas imamo prevedene najvažnije izbore iz suvremene slovenske poezije i izabrane zbirke Tomaža Šalamuna, veliki izbor romana Vitomila Zupana te gotovo sve značajnije knjige Drage Jančara itd. Njima treba pribrojiti neobično velik interes za djela Ferija Lainšćeka, čemu su posebno pridonijeli prijevodi Anite Peti-Stantić. Kao i u ranijim razdobljima, i te su prevode često pratili solidni pogovori kao i kritički odjeci u književnim časopisima ili novinama. Za istraživače međukulturnoga

⁵ O slovensko-hrvatskim i hrvatsko-slovenskim prijevodima u 90-tim godinama iscrpno su pisale Đurđa Strsoglavac i Mateja Tirgušek, a Đurđa Strsoglavac i o kasnijim prijevodima (Strsoglavac, Tirgušek 2003: 193–219).

prijevoda i međuknjiževne kritike, odnosno recepcije slovenske književnosti u hrvatskom kulturnom prostoru, mnogo posla.

Pored toga, ne treba zaboraviti i posljednju etapu kritičke recepcije, aktivnost interkulturalnih povjesničara književnosti i komparatista, svojevrsnu međuknjiževnu akademsku kritiku, koja je raznim povodima, a posebno pri sastavljanju leksikona i pregleda slovenske ili svjetske književnosti, ustrajno podsjećala na važnost slovenske književnosti unutar hrvatskoga, pa i širega južnoslavenskoga prostora. S obzirom na bogatu aktivnost već spomenutih povjesničara književnosti, brojnost i intenzitet prijevoda slovenske književnosti, možemo slobodno reći da je druga polovica 20. stoljeća za recepciju, tumačenje i shvaćanje slovenske književnosti unutar južnoslavenskih kultura bila apsolutno najbogatije razdoblje. Slovenski klasici, kao i slovenski suvremeni pisci, bili su čitani, prevedeni i sistematizirani u nastavi i povijesti književnosti upravo kao domaći autori, iako je krajem osamdesetih pokušaj sastavljanja »zajedničkih jezgri« za nastavu književnosti po pojedinim federalnim jedinicama neslavno propao, kao i sama zajednička država.

Prisjetimo li se iz tog razdoblja kakav je bio karakter međuknjiževne kritičke komunikacije, uvidjet ćemo da, pored sve dobronamjernosti recepcije, ni ona nije bila bez određenih slabih mjesta, pri čemu je nekritičko prihvaćanje pojedinoga pisca bilo kadšto više štetno od distanciranog, međukulturalnoga prijama. Odnosno, aktivno kritičko preispitivanje slovenskih pisaca, u odnosu na hrvatsku kulturnu situaciju, bilo je produktivnije od pokušaja »usađivanja« određenih vrijednosti iz ishodišne kulture.

Izostavimo li ovom prigodom prevoditeljski i kritički rad zaslužnih prijatelja slovenske kulture Slavka Mihalića, Luka Paljetka i Tonka Maroevića, koji zaslužuju posebnu studiju, kao i nekolicinu onih koji su se, više sporadično negoli sustavno, oglašavali povodom pojedinih prijevoda iz slovenske književnosti u razdoblju jugoslavenske federacije, moramo barem izdvojiti Zdravka Zimu i Jagnu Pogačnik kao književne kritičare kojima međuknjiževna kritika (slovenske) književnosti nije strana ni u postjugoslavenskom razdoblju. Zdravko Zima je posebno bdio nad statusom Kocbekova djela u hrvatskom kulturnom prostoru, a Jagna Pogačnik je gotovo sustavno (doduše više prijevodima) pratila suvremenu slovensku književnost.

Svoje kritičko djelovanje u korist Edvarda Kocbeka, jedan od najagilnijih hrvatskih kritičara tranzicijskoga doba Zdravko Zima okrunio je svojim pogovorom Kocbekovim izabranim djelima *Vjerovati u istinu – vjera u čovjekovo i božje poslanje*. Objavljena u ediciji Vrhovi svjetske književnosti Kocbekova izabrana djela trebala su prije svega poslužiti, prema autoru pogovora, kao zagovor istinske poezije pred ovom ili onom ideologijom. (Zima 2009: 556–57) U aktualnim hrvatskim tragičnim ideološkim podjelama, samo zagovaranje personalnosti i subjektivizma moglo je djelovati dvostruko subverzivno, slabim demokratskim tradicijama usprkos. Slično se u novije doba o Kocbeku izjašnjavalo i Miljenko Jergović svrstavajući ga u »vrhove posljednjih ratnih jugoslavenskih književnosti.« (Jergović 2011: 60)

Marna prevoditeljica i kritičarka Jergovićeva generacije Jagna Pogačnik, neko vrijeme i akademska kritičarka i mlada povjesničarka književnosti, mnoge je svoje prijevode iz suvremene slovenske književnosti popratila pogovorom ili kritikom,

s motivacijom da suvremene slovenske prozne pisce predstavi u najboljem svjetlu. Osim mnogih mlađih autora koje je promovirala, Pogačnik je posebno pridonijela značajnoj recepciji Andreja Blatnika u Hrvatskoj, kao autentičnog postmodernog slovenskog pisca, čija je poetička okosnica okrenuta prema globalizacijskom nebu. Za razliku od bogate književne kritike domaćih autora, njezina međuknjiževna kritika ima kadšto poredbene vrijednosti, u analogijama sa suvremenom hrvatskom književnom situacijom, a među slovenskim piscima Jagna Pogačnik često nalazi svoje osobne uzore ili svoje favorite, koliko god je glavinom svoje kritike privržena hrvatskom proznom pismu. Da njezina kritika-pogovor Blatnikovu romanu *Promijeni me* (Zagreb, 2010.) nije bez odjeka i u Sloveniji može posvjedočiti i činjenica da je prevedena i objavljena na autorovu portalu.⁶

U predtranzicijskom razdoblju pak, ako se ograničimo na međuknjiževnu kritiku slovenskoga pjesništva (jer o prozi ovdje opširnije piše Ivana Latković), posebno valja istaknuti prevoditeljsko-antologijsku djelatnost Radoslava Dabe sedamdesetih godina,⁷ kao i kvalificiranu, angažiranu i utjecajnu kritičku djelatnost Denisa Poniža. Njegovi *Razgovori s literaturom* nisu bili samo solidna poetička propitivanja novije i suvremene slovenske književnosti, nego se njegova međuknjiževna djelatnost ogledala i u obratnom slučaju, okušao se u procjenama najsuvremenije hrvatske književnosti. Njegova afirmativna, a ipak trijezna prosudba *Zbornika Off poezije* (1979.) jasno je detektirala granice neoavangardne poezije u predvečerje postmoderne. (Poniž 1980: 137)

Međutim, Denis Poniž je nešto kasnije, pogovorom hrvatskom izdanju zbirke pjesama *Glas* (1985.), pripomogao da se dobar glas o pjesništvu sličnoga iskustva, ali drugoga kalibra, o poeziji Tomaža Šalamuna, učvrsti kako među njegovim hrvatskim suputnicima (Zvonko Maković, Branimir Bošnjak) oko časopisa *Pitanja*, zatim među spomenutim Off-ovcima (Branko Maleš, Sead Begović, Anka Žagar), tako i među pokretačima i urednicima zagrebačkog časopisa *Quorum* (Branko Čegec, Miroslav Mićanović). Na stranicama spomenutih časopisa, kao i među spomenutim imenima treba tražiti hrvatske naglaske recepcije slovenske poezije u osamdesetim godinama, pa i kasnije. Branku Čegecu, osim uredničkih i izdavačkih zasluga, treba pribrojiti i prevoditeljsko-kritičke. Njihovo poetičko, a često i fizičko približavanje i druženje, kao da je najavilo sličnu sudbinu oba naroda i obje književnosti u post-jugoslavenkom razdoblju. Problematizirajući Šalamuna ili pjesničku avangardu kao obrt, hrvatski pjesnik i kritičar Branimir Bošnjak u svom pogovornom slovu knjizi *Glas* razmatra odnos avangardnoga pjesništva i kritike koja se uglavnom predstavlja kao konzervativni »čuvar« domaćeg književnog polja. (Bošnjak 1985: 93)

Ono što općenito karakterizira odnos hrvatske kritike i slovenskoga pjesništva zapravo, kao i u navedenom primjeru, nije toliko svijest o različitim pretpostavkama književnih, kulturnih, pa i političkih tradicija, društveno-ideološke norme, nego

⁶ www.andrejblatnik.com/jagna.html

⁷ Svojedobno me njegov izbor i nije posebno oduševio – usp. Zvonko Kovač, *Raznoliko pjesništvo*, Književno-kritičke zabilježbe (1975–1978), Mala knjižnica DKH: Zagreb, 2003., ali je zato njegova *Nova slovenska lirika*, s pogovorom Janka Kosa (Konzor: Zagreb, 2002.) mogla dobro poslužiti studentima kao solidna i pregledna hrestomatija.

o njihovu zajedničkom usudu, sličnom subverzivnom zadatku: ostati uvijek izvan do-sega ideologijskoga, ako se već ne može ili ne želi biti njemu suprotivan. Permisivna djelovanja u znaku razdruživanja, osamostaljenja i obnove demokracije, u ideologiji posthistorije i postmoderne, uskoro će se objema kulturama vratiti kao račun na kojemu za kulturu više uglavnom – nema novaca.⁸

Na kraju, osim kojega suvremenog, međukultuno orijentiranoga kritičara, poput Miloša Đurđevića ili Borisa Postnikova, treba spomenuti da se i ovdje kritička recep-cija završava sistematizacijama u povijesti književnosti ili leksikonima književnosti,⁹ ne na kraju i na Wikipediji. Osim Hrvatske enciklopedije, koja se sada može čitati i na internetu, posebno su se sa slovenskim autorima i djelima bavili u *Leksikonu stranih pisaca* i *Leksikonu svjetske književnosti*. Osim što su se slovenski pisci i njihova djela iz nesigurne pozicije *ne domaće* i *ne strane* književnosti preselili u *strane*, odnosno u *svjetsku* književnost, ti leksikoni pokazuju do koje mjere i na koji način hrvatska kultura prihvaća pojedine slovenske pisce u novim okolnostima nacionalne i državne samostalnosti oba naroda.

Ukratko, slično kao i u Enciklopediji – www.enciklopedija.hr/, u Leksikonu stranih pisaca nalazimo u osnovnim crtama prikazane gotovo sve važnije slovenske pisce koje hrvatska slovenistika i književna javnost drže značajnima za razumijevanje slovenske književnosti u cjelini, od Linharta i Prešerena do Šalamuna i Jančara, a riječ je o oko 25 imena; taj će broj u drugim izdanjima možda i rasti, a možda će se nekim drugim piscima dati prednost pred uvrštenima. Mnogo zanimljiviji je izbor slovenskih djela u Leksikonu svjetske književnosti – Prešernova zbirka *Poezije*, Cankareve *Kuća Marija Pomoćne* i *Sluge*, Tavčareva *Visočka kronika*, Grumova drama *Događaj u gradu Gogi* i Šeligova *Triptih Agate Schwarzkobler* te Kocbekova zbirka novela *Strah i hrabrost* i Jančarev roman *Zujanje u glavi*. To je izraz hrvatske kritičke i akademske recepcije slovenske književnosti do početka novoga stoljeća. Samo nepuna dva desetljeća kasnije taj bi popis mogao biti proširen ili bitno izmijenjen, pomnije pretraživanje međuknjiževne kritike slovenske književnosti u Hrvatskoj od našega to bi zasigurno moglo dokumentirano potvrditi. Ozbiljno konkuriraju: Koza-kova međuratna novelistika, Kosovelova, Kocbekova i Šalamunova poezija, *Alamut* Vladimira Bartola, Vitomil Zupan, Kajetan Kovič kao romanopisac, Drago Jančar s novelistikom, esejistikom ili nekim drugim romanom, romani Ferija Lainščeka, Aleš Debeljak, Blatnik i suvremena slovenska kratka priča, pokoji suvremeni slovenski roman ili drama, itd. Do nove prilike! Nije puno, ali za održavanje veza, odnosno za razvoj i pospješivanje interkulturnoga dijaloga hrvatske i slovenske književnosti u postjugoslavenskom razdoblju – i više nego dovoljno.

⁸ Tako se dogodilo da smo, zbog nedostatka novaca u Sloveniji, zbornik radova *Obzorja jezika/Obnebjaj jezika, Poezija Tomaža Šalamuna* nedavno objavili mi u Zagrebu, a ne kolege iz Kopra. Pri tome si ne utvaramo da smo bogatiji, samo možda pozorniji prema pjesniku koji slavu slovenske poezije pronosi već čitavim svijetom, kao što je to nekad činio u kontekstu jugoslavenske međuknjiževne zajednice i kritike (od Struge i Beograda, do Sarajeva i Banja Luke, Zagreba ili još i nedavno do – Njegoševе nagrade). Istraživanje slovenske književnosti u tom kontekstu tek treba naći svoje istraživače i projekte.

⁹ O tome sam opširnije pisao u poglavlju *Kritička recepcija* u knjizi *Poredbena i/ili interkulturna povijest književnosti*, Biblioteka *književna* smotra: Zagreb, 2001., 257–304.

Literatura

- HOFMANN, Michael, 2006: *Interkulturelle Literaturwissenschaft*, Eine Einführung, Paderborn: W. Fink-UTB.
- JERGOVIĆ, Miljeno, 2011: Edvard Kocbek, kršćanin, disident i partizan. *Muškat, limun i kurkuma*. Zagreb: Jutarnji list.
- KOLO, 1842–1853: *Knjiga o Kolu*, Priloge odabrao i tekstove napisao Ivan Martinčić. Zagreb: Erasmus naklada, 1993.
- KOVAČ, Zvonko, 2010: Recepcija slovenskega klasika pri Hrvatih. *Delo* 52/113, 19. maj 2010. 18.
- DETONI-DUJMIĆ, Dunja, 2001: *Leksikon stranih pisaca*. Zagreb: Školska knjiga.
- DETONI-DUJMIĆ, Dunja, 2004: *Leksikon svjetske književnosti – Djela*. Zagreb: Školska knjiga.
- POGAČNIK, Jagna, 2012: *Kombajn na književnom polju (proze pisci, pojave)*. Zagreb: h,d,p. www.andrejblatnik.com/jagna.html
- STRSOGLAVEC, Đurđa, TIRGUŠEK, Mateja, 2003: Imate li kaj hrvaškega? Imate li što slovensko? Vesna Požgaj Hadži (ur.): *Drugo slovensko-hrvaško slavistično srečanje/Drugi hrvatsko-slovenski slavistički skup*, Zbornik referatov. Ljubljana: Oddelek za slavistiko, Filozofska fakulteta.
- UJEVIĆ, Mate (ur.), 1955: *Misli i pogledi A. G. Matoša*, Izbor tekstova. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.
- ŠICEL, Miroslav, 2004: *Povijest hrvatske književnosti*, Knjiga I. Zagreb: Naklada Ljevak. 255–256.
- ZIMA, Zdravko, 2009: Pogovor, Vjerovati u istinu – vjera u čovjekovo i božje poslanje. Edvard Kocbek: *Izabrana djela – pjesme, novele, dnevni, esejistika*. Zagreb: Alfa.